

Beleg en ontzet van Huissen 1502–2014

De Huissense gilden zijn in feite ontstaan om Huissen te verdedigen tegen vreemde aanvallers. In 1502 zijn de Huissense gilden daadwerkelijk in de slag geweest. Zij hebben de belegering van hertog Karel van Gelre doorbroken en hem, tezamen met de hulp van de Kleefse troepen, (Huissen was toentertijd een Kleefse enclave) op de vlucht gejaagd. Dit wordt elk jaar nog door de Huissense gilden herdacht, tijdens het Beleg en Ontzet van Huissen. Dit Beleg en Ontzet wordt dan nagespeeld. Dit gebeurt elk jaar op de zaterdag het dichtst bij de feestdag van Sint Jan. (24 juni). In het oudste gildeboek is onderstaand relaas over Beleg en Ontzet opgetekend.

Toe Gedenken

Anno 1502 is toe weten, dat den Hertouch van Gelre de stad van Huessen met groote macht belacht op Zonedag post Sacranebti end was op St Maximinus Dach ende lach daer voor bis ipsa die Joannis et Pauli end hij tooch door sijne swaare Hoemoet op Iseloort over snachts, in meyninge onse vrunden die tegen omtrent Pottings Huis aver lagen te verslean, end als hij kwam aan die Angeroise gemeente daer onse vrienden lagen, soo schoten onse vrienden met een kartouwe in oeren hoop, end schoten veel menschen dood, sodat den Hertouch van Gelre vloee, und onse vrienden vingen van de Gelderse aver de drie honderd, und als die Gelderse die noch voor Huessen lagen dat ziende worden, so vluchten zij schandelijk van de stadt, und die Burgers met die knechten van Huessen liepen de stadt uut, ende namen vier kartouwen, twee hoofdstucken, drie slangen und veele allerhand Buschkruyt, gereedschap und veele Provisie en ander goed, dat onsprekelick waar, Des God Danck und lof in Ewigheyt hebben moet.

Dit is Extrahirt uut een out stads Protocoll

Tot sulcke gedenkenisse sijn de schutten jaerlix in 't geweer op Joannis et Pauli en hooren de dyenst Godes dankzegging aen God almachtig. Dat dit woordelijk Lettelijk getuigd.

Van 29 mei tot 26 juni 1502 werd de stad Huissen belegerd door Karel van Egmond, hertog van Gelre. Karel raakte in conflict met Philips de Schone van Habsburg. Deze Philips bezat een groot deel van de Nederlanden en kon volgens een verdrag uit 1471 ook aanspraken maken op Gelre. Het hertogdom Kleef, waartoe Huissen behoorde, stond aan de kant van Philips. Van 1498 tot 1501 werd de oorlog aan beide kanten fel gevoerd en werd er in het Kleefse en Oost Gelderland grote schade aangericht. Op 19 maart 1501 werd een wapenstilstand gesloten. De Kleefsen susten een beetje in slaap terwijl Karel van Gelre een nieuwe actie voorbereidde; een aanslag op Huissen. Het was vooral ten behoeve van de steden Arnhem en Nijmegen, die alle belang hadden bij het opruimen van deze Kleefse voorpost. Op 25 mei 1502 rukten de Geldersen uit en op 29 mei begon de slag. In die tijd overtroffen de verdedigingswapens de aanvalwapens en toen de verrassingsaanval mislukte moest Huissen worden belegerd. Een poging om de stad op 7 juni stormender hand te veroveren mislukte. Na deze bestorming werd duidelijk dat er maar één mogelijkheid was Huissen in te nemen, namelijk door het uit te hongeren. Nu lag de stad destijds aan de Rijn, dus aan één kant kon ze niet ingesloten worden. Van die zijde uit kwam ook de eerste hulp: schepen uit Wezel met voedsel voor de belegerde stad. Door de lange duur van het beleg werd het voor de Kleefsen mogelijk weerstand te bieden. Het

waren vooral de Gelderse riviersteden die de stad Huissen wilden veroveren, maar de Kleefse Rijnsteden Wezel, Rees en Emmerik wilden haar behouden. Hertog Johan II van Kleef verzamelde vanuit die steden een leger dat per schip de Rijn afzakte. Op 25 juni landde dit leger in de Liemers ten zuiden van Groessen. Karel van Gelre wachtte dit Kleefs initiatief niet af. Met een leger kwam hij van Arnhem af en stak in de nacht van 25 en 26 juni de IJssel over. In de morgen van 26 juni troffen de Geldersen het Kleefse leger ten zuiden van Loo. De Geldersen liepen regelrecht in een hinderlaag. Zij dachten slechts lichtgewapend voetvolk tegenover zich te hebben, maar vonden plotseling de Wezelse ruitery met het beroemde kanon De bonte koe tegenover zich. De slag liep uit op een chaotische vlucht voor de Geldersen. Hertog Karel wist maar net te ontkomen. De Gelderse belegeraars die voor de stad Huissen lagen, hadden over de rivier de slag gevolgd. Toen zij hun Gelderse leger zagen vluchten, gingen zij er ook snel vandoor. Zelfs hun geschut lieten zij voor de stad achter. De Kleefsen trokken nu in triomf de stad Huissen binnen.

Het beleg en ontzet tegenwoordig

In de vroege ochtenduren worden door de reveilleploeg de oppergeneraal (de pastoor), de burgemeester en de beide koningen met behulp van het Gildenkanon uit hun bed geschoten.

Rond de klok van 8.00 uur gaan alle Gildenbroeders naar de stadskerk (in burgerkostuum). Men trekt achter het rouwendel en de tamboers met omfloerste trom naar de kerk.

In de Gildenkapel wordt een eucharistieviering opgedragen.

In deze viering herdenken de gildenbroeders hun overleden leden.

Na de kerkdienst keren de Gildenbroeders terug naar het Gildenhuis. Daar volgt een broodmaaltijd, waarbij tevens de zilverketens, volgens oud gebruik, gewogen worden .

Tegen 11.00 uur inspecteren "Bielemannen" de wegen van de stad Huissen. Rond het middaguur vindt het splitsen van de troepen plaats. De Gelderse troepen (de belegeraars) gaan naar de molenweide waar hun kampement is, en de Kleefsen (de verdedigers) blijven in de stad.

De verdedigers maken eerst een rondgang door de stad en als er wegen gebarricadeerd zijn komen de "Bielemannen" in actie om de obstakels te verwijderen.

In het Wachthuis (hoofdkwartier van de verdedigers) verzamelen de Huissenaren zich. Vanuit het wachthuis worden regelmatig koeriers te paard met berichten naar de Hertog van Kleef gezonden. Ook worden brieven naar Karel van Gelre verzonden. In die brieven staat dat de Huissenaren er niet aan denken om hun stad in handen te geven van de Geldersen.

Ondertussen gaan enkele Gildenbroeders vissen in "de molenkolk" Het is een privilege (alleen recht dat de Gilden hebben) dat al sinds 1777 van de Gilden is. Ook wil men met het vissen laten zien dat de stad in 1502 voldoende voedsel had om de belegering te kunnen overleven.

De "Wildeman" (een Gelderse spion die binnen de stadsmuren verblijft) gaat door de stad om de nodige paniek te zaaien en de weg te versperren. Dit tot groot vermaak van de jeugd.

In de loop van de middag verzamelen de dames van de Gildenbroeders zich in het "Teerhuis" (het was indertijd de gewoonte om de vrouwen in een goed beschermd gedeelte van de stad onder te

brenge). De man met 't blek (stadsomroeper) gaat net voor de slag de stad rond om iedereen te waarschuwen de ramen en deuren te sluiten.

Op de molenweide, achter de dijk vindt het spiegelgevecht plaats. Na het gevecht trekken de Huissense verdedigers, die met behulp van de Kleefse troepen de Gelderse aanvallers hebben verslagen, onder luid gejuich en klokgelui de stad binnen.

De dames worden bij het teerhuus af gehaald en deze dag wordt besloten met een bevrijdingsbal in het Gildenhuis.

Door: Jan Wannet